

Nr 69.

Av herr **Brännström** i Burträsk, om vissa ändringar av gällande bestämmelser angående statens sekundärlånefond för jordbrukare samt ackordslån till jordbrukare.

De vid 1935 års riksdag fattade besluten rörande åtgärder till reglering av jordbrukets skuldförhållanden utmynnade i uppläggande och anvisande av medel till statens sekundärlånefond för jordbrukare samt anvisande av medel för ackordslån till jordbrukare — med något ändrade villkor av 1933 års beslut i samma fråga — komma att i mycket ringa grad vara ägnade att lätta jordbrukets skuldbörda.

Den av jordbrukskreditutredningen uttalade meningen i sitt avgivna betänkande år 1934 äger fortfarande sin giltighet, nämligen »att utredningen funne det, oavsett huruvida prisbildningen å jordbrukets produkter komme att utveckla sig i en mer eller mindre gynnsam riktning, samt huru den i övrigt förda politiken å jordbrukets område komme att gestaltas — vara av den största vikt att det för denna närings ekonomi så betydelsefulla spörsmålet om gynnsammare kreditvillkor åt jordbruket finge en snar lösning».

Nu kan ju invändas att statens sekundärlåneverksamhet ännu ej kommit i tillämpning i någon större omfattning och att det följaktligen är för tidigt att döma, huru denna kommer att utvecklas, men den räntesats som för dessa lån nu är bestämd inbjuder sannerligen ej jordbrukarna till stor användning av densamma, då samma ränteförmåner kunna erhållas i andra låneinrättningar.

Om någon avsevärd fördel för jordbrukarna skall vinnas genom denna låneform bör räntesatsen åtminstone nedsättas med en halv procent. Bestämmelsen i slutet av § 17 i kungl. kungörelsen angående statens sekundärlånefond för jordbrukare av den 7 juni 1935 bör därför ändras därhän, att orden i slutet av nämnda § »med tillägg av en halv procent» bör utgå och Kungl. Maj:t genom särskilt anslag efter vissa normerande grunder lämna låneförmedlarna ersättning för handhavande av denna lånerörelse.

Beträffande ackordslånen har man något större erfarenhet emedan dessa utlämnats under år 1933 och senare. Dessa hava emellertid ej fått den omfattning som torde vara avsedd. Särskilt då ackordslån beviljats, där ett för högt egnahemslån i förhållande till jordbrukslägenhetens värde utgjort huvudparten av skulden, äro ackordslånen varken fördelaktiga eller ägnade att lätta ränte- och amorteringsbördan för de jordbrukare, vilka ej hava någon utsikt att inom en överskådlig framtid bli skuldfria. Ett exempel ur verkligheten, som bestyrker detta påstående, må här anföras:

En fastighetsägare med en sammanlagd skuld å 6,450 kronor beviljades 1933 ackordslån å 1,200 kronor. Av dessa skulder utgjorde oguldet egna-

hemslån 4,300 kronor och ogulden annuitet 480 kronor. Skulderna reglerades på det sätt att egnahemsnämnden nedsatte lånet till 3,500 kronor, motsvarande fastighetens taxeringsvärde, och ingick i ackord med överskjutande del av lånet samt ogulden annuitet. Ackordslåntagaren betalade 40 % ackord till sina fordringsägare.

Nu trodde denne låntagare att då egnahemslånet nedsatts till 3,500 kronor skulle även räntan och amorteringen å lånet väsentligt nedgå, men på grund av bestämmelserna för egnahemsnämnden, att inbetalningar under låneperioden avräknas på den stående delen och att amorteringsdelen kvarstår orubbad, minskades 1935 års ränta och annuitet endast från cirka 240 kronor till 217 kronor 72 öre.

Nästa år, eller 1936, skall ränta å ackordslånet betalas med 48 kronor per år, och år 1939 och femton år framåt ytterligare 80 kronor per år. Nämnde låntagare får sålunda betala i ränta och amortering per år 345 kronor i stället för tidigare till egnahemsnämnden 240 kronor per år. De fordringsägare, som fått sina 40 %, hade troligen under en följd av år ej fått vare sig ränta eller någon amortering.

Nu kan ju mot nämnda exempel invändas att detta resultat ej är ackordslånets fel, utan orsaken är att finna i den höga amortering som är förknippad med det gamla egnahemslånet. I varje fall är det väl dock så, att när en jordbrukare kommer därefter, att hans skulder överstiga tillgångarna och svårigheter möta för räntebetalning å skulderna, så kan det vara alldeles nödvändigt med en viss återhämtning genom förbättring av jordbruket, reparation av bostaden m. m. för att, då ränte- och amorteringstiden kommer, vara bättre rustad att fullgöra dessa skyldigheter.

Jag anser sålunda, att om statsmakterna med dessa ackordslån avse en verklig hjälp till skuldsatta jordbrukare, så böra villkoren för desamma lindras i så måtto att § 10 i kungl. kungörelsen om lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m. av den 7 juni 1935 bör få följande ändrade lydelse: »Lån är räntefritt under de 4 första åren. Därefter gäldas ränta efter 3 % om året. Från och med sjunde kalenderåret näst efter det under vilket lånet utlämnats skall å lånet årligen erläggas amortering» o. s. v.

Som jag förut påpekat, borde frågan om åtgärder till reglering av jordbrukets skuldsättning bli föremål för fortsatt utredning och särskilt en kategori av egnahemslåntagare, som under en viss tidsperiod med höga jordpriser och höga byggnadskostnader, utan att erhålla något premielån, erhöilo egnahemslån och vilkas egnahemslån överstiger 75 % av den belånade lägenhetens taxerings- eller uppskattningsvärde, komma i åtnjutande av nedsättning av sina egnahemslån.

Det är ju sannolikt att de egnahemslåntagare, vilka ej hava utsikt att i det tempo, som amorteringsplanen för egnahemslånet anger, fullgöra sin amortering, komma att till hypoteksförening, sparbank, jordbrukskassa eller statens primärlånefond omplacera sina egnahemslån och därigenom få bättre villkor särskilt beträffande amorteringen. Men denna möjlighet förefinnes endast för sådana, vars oguldna egnahemslån ej är större än att det utgör 75 %

av fastighetens taxerade jordbruksvärde. För övriga som hava ett egnahemslån över taxeringsvärdet eller i varje fall högre än 75 % av jordbruksvärdet är det ganska tröstlöst att begagna sig av någon av de hittills av statsmakterna anvisade vägarna. Det är ju uppenbart, att det är ej blott egnahemslåntagarna, utan flera andra som köpt sina lägenheter till högt pris och som med lika rätt böra komma i åtnjutande av statsmakternas åtgörande för lindrande och lättnader i sin i många fall oförvållade skuldbörda. Men dessa egnahemslåntagare med höga egnahemslån borde dock statsmakterna ha en något större skyldighet att hjälpa och se till, att dessa, som i flera år slitit och upparbetat sin torva och byggt sin stuga och efter bästa förmåga erlagt ränta och amortering, då de bli något äldre få någon lättnad i sina existensvillkor.

Man kommer närmast in på denna tankegång då man erinrar sig, huru generösa statsmakterna visat sig gentemot de skogs- och jordbruksarbetare, som nu skola sätta bo, nämligen att bevilja arbetarsmåbrukslån, som ju äro räntefria i 35 år. Det ifrågasattes ju även ytterligare åtgärder för att främja förvärv av jordbrukslägenheter för dem som vilja bli jordbrukare, och detta med rätta. Men samtidigt bör dock tillses, att de som ganska oförvållat haft och ha att kämpa med skulder, måtte bringas lättnader i sina ränte- och amorteringsskyldigheter för att deras strävan till självförsörjning stimuleras.

Att direkt föreslå några positiva åtgärder i av mig angiven riktning är ogörligt, därtill är spörsmålet för invecklat, men jag skulle dock vilja ifrågasätta huruvida ej Kungl. Maj:t på administrativ väg kunde berättiga statens egnahemsstyrelse att i samråd med resp. egnahemsnämnder efter noggrann utredning i varje särskilt fall medgiva nedsättning av egnahemslån intill 75 % av lägenhetens taxerings- eller uppskattningsvärde och att egnahemsnämnderna måtte beredvilligt tillmötesgå och hjälpa de egnahemslåntagare, som med fördel kunna överflytta sina oguldna egnahemslån, till lån ur statens sekundärlånefond för jordbrukskredit.

På grund av det anförda får jag sålunda hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i kungl. kungörelsen angående statens sekundärlånefond för jordbrukare av den 7 juni 1935 att i slutet av § 17 orden »med tillägg av en halv procent» skall utgå, och

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att genom särskilt anslag efter vissa normerande grunder låneförmedlare lämnas ersättning för handhavande av denna lånerörelse samt

att riksdagen vidare måtte besluta sådan ändring i kungl. kungörelsen om lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m. av den 7 juni 1935, att början av § 10 av nämnda kungörelse får följande ändrade lydelse: »Lån är räntefritt under de fyra första åren. Därefter gäldas ränta efter tre

procent om året. Från och med sjunde kalenderåret näst efter det, under vilket lånet utlämnats skall å lånet årligen erläggas amortering» o. s. v. — i likhet med förut.

Stockholm den 15 januari 1936.

Nils Brännström,
Burträsk.
